

Verksamhetsberättelse för FoU-miljön vid Utbildningsförvaltningen 2022

I januari 2022 tillträdde Utbildningsförvaltningens nya forsknings- och utvecklingsteam, som fick namnet FoU-teamet. FoU-teamet består av Ulrika Bergmark, kommunens vetenskapliga ledare, Sara Viklund, kommundoktorand och biträdande vetenskaplig ledare, samt tre förvaltningsövergripande förstelärare med inriktning FoU i skolan: Anna Kassfeldt från Grans naturbruksgymnasium, Christina Wiklund från Pitholmsskolan och Linda Wikström från Språklussen. Förstelärarna har 10 % nedsättning i sina tjänster för arbetet med teamet och tjänsterna är tillsatta på två år. FoU-teamet bestämde direkt att alla medlemmar arbetar gemensamt med FoU-frågor som rör grundskola och gymnasium. Teamet har under året träffats regelbundet en halv dag i veckan. Under vårterminen inföll träffarna vid olika dagar och tidpunkter, men från och med vårterminen har teamet en stående tid på torsdagar mellan 12 och 16. Vid decembers slut har FoU-teamet arbetat i ett år och här följer en redogörelse för teamets arbete och övriga aktiviteter i FoU-miljön vid Utbildningsförvaltningen, där teamets medlemmar är aktiva på olika sätt.

Teamet inledde arbetet genom att formulera syfte och målsättningar med arbetet och diskutera former för att uppnå dessa. Som framgår i formuleringen nedan så är arbetet av både strategisk och konkret natur.

Syftet med FoU-teamet är att arbeta både strategiskt och konkret för att främja forskning och utveckling i skolan genom samverkan. Teamet fungerar som en länk mellan utbildningsförvaltningens ledning, rektorer, lärare, forskare och politiker. FoU-teamet arbetar för att skapa strukturer och aktiviteter som utvecklar utbildningen i Piteå kommuns skolor på såväl vetenskaplig grund som beprövad erfarenhet. Teamet verkar för att öka lärares vetenskapliga kompetens och förmåga att leda utvecklingsarbete, vilket i förlängningen bidrar till lärares professionella utveckling och elevers lärande. (FoU-teamet, januari 2022)

Syfte och målsättningar samt aktiviteter som planerats och genomförts har kontinuerligt förankrats hos lärare, rektorer, avdelningschefer och politiker. Det tillsattes också tidigt en

referensgrupp, bestående av avdelningschefer och rektorer, för att teamet fortlöpande skulle få feedback på det arbete som genomförts och ha ett bollplank inför framtida satsningar.

För att identifiera vilka behov av aktiviteter och strukturer som finns i den kommunala FoU-miljön arbetade teamet i uppstartsfasen med att försöka skapa en karta över det forsknings- och utvecklingsarbete som pågått och pågår i kommunen samt över de strukturer och olika funktioner som finns i kommunens FoU-miljö. I detta arbete fick teamet hjälp av rektorerna i grund- och gymnasieskolan samt av lärare i kommunen.

Teamets medlemmar fördelade sig i uppstartsfasen i olika grupper för att kunna vara närvarande i de sammanhang där FoU-arbete bedrivs. Till exempel har teamet representation i UDiN (Utvecklingsdialog i Norr), MULF-talk (Mötesplats, Utveckling, Lärande, Forskning), i redaktionsrådet för tidskriften *Forskning och utveckling i förskola och skola (Fufos)* och PUR (Piteå utbildningsvetenskapliga råd).

Teamet började tidigt med att utveckla den hemsida för forskning och utveckling i kommunen som fanns sedan tidigare. Ambitionen har hela tiden varit att kunna erbjuda både interna och externa besökare på hemsidan information om kommande, pågående och avslutade projekt, om seminarier eller föreläsningar som kan vara av intresse och om de strukturer och funktioner som finns i kommunens FoU-miljö. På hemsidan har teamet kommunicerat aktuella händelser under rubriken FoU-nytt. Detta innehåll har också lagts ut på Insidan och skickats ut till rektorerna för att de ska kunna följa utvecklingen och informera lärarna om vad som pågår. Teamet ville också att lärare och rektorer som är intresserade av att utveckla skola och förskola på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet ska ha möjlighet att via hemsidan hitta till forskning om skola och förskola. Därför skapades en struktur för forskningsbevakning med länkar till forskning med open access, det vill säga där forskningsresultat presenteras utan kostnad och åtkomligt för alla. För att denna del av hemsidan skulle utformas på ett sätt som är användarvänligt samlades synpunkter och idéer från lärare in.

För att nå ut till kommunens lärare anordnades redan under våren 2022 tre nätverksträffar för lärare. Nätverksträffarna, som varje gång har ett särskilt tema, kommer fortsättningsvis att genomföras två gånger per termin. Deltagarna anmäler sig i förväg, men i övrigt krävs ingen förberedelse till dessa träffar. Under nätverksträffarna får deltagarna ta del av en presentation med utgångspunkt i dagens tema och därefter ges tillfälle till samtal och erfarenhetsutbyte. Olika samtalsmodeller används och tanken är att lärarna sedan ska kunna använda samma modeller i den egna undervisningen, utvecklingsprojekt eller i kollegiala samtal. Under 2022 har fem nätverksträffar genomförts och totalt har ca 75 lärare deltagit vid ett eller flera tillfällen. Nedan följer en kort sammanfattning av de nätverksträffar som genomförts:

1. *Centrala begrepp för arbetet med forskning och utveckling i skolan* (30 mars 2022)
Presentation av Ulrika Bergmark.

2. *Lärares professionella lärande i FoU-processer* (27 april 2022)
Presentation av Ulrika Bergmark.
3. *Hur söker och hittar man forskning?* Del 1 (11 maj 2022)
Presentation av Stina Westerlund, lektor vid Umeå universitet.
4. *Hur söker och hittar man forskning?* Del 2 (31 augusti 2022)
Presentation och workshop av Linnéa Bergenudd, bibliotekarie och Teresa Pettersson, pedagogisk utvecklare, båda vid Luleå tekniska universitet.
5. *Forskningslitteracitet* (26 oktober 2022)
Presentation av Caroline Graeske, professor vid Luleå tekniska universitet.

För de lärare som vill fördjupa sina kunskaper om forskning och utveckling i skolan har teamet erbjudit forskningscirklar, där också ett mindre utvecklingsarbete ska genomföras. Totalt har tre forskningscirklar påbörjats under 2022, där totalt 24 lärare från grundskola, gymnasium och vuxenutbildning ingår. Inom ramen för forskningscirkloarna ska deltagarna läsa in sig på relevant litteratur och genomföra mindre utvecklingsarbeten med utgångspunkt i sin praktik. Forskningscirkloarna pågår även under vårterminen 2023 och avslutas med att lärarna presenterar sina utvecklingsarbeten vid ett seminarium i maj.

Upplägget för forskningscirkloarnas sex träffar har sett ut enligt nedan:

1. *Vad är praktikinära forskning och varför ska vi hålla på med det?* (september 2022)
2. *Hur går en praktikinära forsknings- och utvecklingsprocess till och hur kan barn och elever involveras i arbetet?* (oktober 2022)
3. *Dokumentationsmetoder – syfte först och metod sen* (november 2022)
4. *Analysmetoder* (februari 2023)
5. *Lärandeteorier och ytterligare handledning om analys* (mars 2023)
6. *Presentation och spridning av gjorda lärdomar* (maj 2023)

Det är viktigt både att få möjlighet att presentera resultat av forskning och utvecklingsarbete och att få ta del av vad andra har gjort. För detta ändamål finns det två seminarierier att tillgå: UDiN, som arrangeras av Luleå tekniska universitet, skolhuvudmän i Norrbotten och Norrbottens Kommuner, och Utbildningsförvaltningens egen seminarierierie MULF-talk. Under läsåret har det genomförts sex UDiN och fem MULF-talk. Medan UDiN enbart hålls digitalt har MULF-talk erbjudits som en hybridvariant, där både digitalt deltagande och livedeltagande varit möjligt. Erfarenheterna visar att det finns ett stort mervärde i att träffas fysiskt, men trots det valdes att erbjuda ett digitalt alternativ eftersom ett stort antal forskare, lärare och rektorer från andra delar av landet har anmält sig till de olika seminarierierna. De teman som presenterats vid MULF-talk under 2022 är:

1. *Examensarbete i samverkan* (16 mars 2022)
Monika Diehl (Umeå universitet), Annbritt Palo (Luleå tekniska universitet) och Sara Viklund (Piteå kommun).

2. *Praktiknära studier med eleven i centrum (21 april 2022)*
Ann Bäckström (Strömbackaskolan), Anna Kassfeldt (Grans) och Malin Tuveborg-Svartling (Strömbackaskolan).
3. *Hälsofrämjande arbete: rastaktiviteter och elevhälsomöten (16 maj 2022)*
Från Backgårdsskolan: Carina Stridsman-Fjällström (rektor), Åsa Bäcklund (fritidspedagog), Maria Karlsson (lärare) och Monica Svanberg, (specialpedagog).
Från Bergsviken/Jävve: Åsa Ådemo (rektor), Annika Sjömark (biträdande rektor) och Frida Andersson (kurator).
Ulrika Bergmark (Piteå kommun och Luleå tekniska universitet) och Catrine Kostenius (Norrbottens Kommuner och Luleå tekniska universitet).
4. *Elevers stresshantering och jämställdhet i skolan (5 september 2022)*
Isak Antti, Susanne Pettersson och Kristina Nilsen (Strömbackaskolan).
5. *Professionell utveckling – Lärares kunskapssyn och SKUA-insatsens effekter (15 november 2022)*
Linda Wikström (Språkslussen) och Erica Lövgren (Norrbyskolan) samt Kristina Hansson (Piteå kommun) och Per-Olof Erixon (Umeå universitet)

Teamet har också presenterat sitt arbete och deltagit i olika former av erfarenhetsutbyte för att få inspiration av andra och input på teamets eget arbete. Förutom olika presentationer i kommunala sammanhang har teamet presenterat sitt arbete vid Noralf-konferensen (Nordisk konferanse i aksjonslæring og aksjonsforskning) i Tromsø och vid Kunskapsveckan i Umeå. Ulrika Bergmark och Christina Wiklund från teamet deltog också i ett panelsamtal om skolan som LTU arrangerade i Vetenskapens hus i Luleå i september och Ulrika Bergmark har berättat om teamets arbete bland annat vid ett symposium som arrangerades av Skolforskningsinstitutet i november. Teamet har också deltagit i olika former av digitalt erfarenhetsutbyte, bland annat med företrädare för Örebro universitet, Uppsala universitet, Umeå universitet, Sigtuna kommun, Eskilstuna kommun och Nationellt centrum för naturvetenskapernas och teknikens didaktik (NATDID).

För att ge fånga erfarenheterna av teamets tidiga arbete och analysera de möjligheter och utmaningar som funnits i uppstartsfasen genomför medlemmarna i teamet tillsammans med Stina Westerlund vid Umeå universitet en studie. Studien, som bygger på inspelade och transkriberade samtal och skriftliga reflektioner, är tänkt att resultera i en studie i tidskriften *Fufos*.

Utöver FoU-teamets gemensamma arbete pågår också andra aktiviteter i FoU-miljön vid Utbildningsförvaltningen, där teamets medlemmar är aktiva på olika sätt. Flera av dessa aktiviteter har möjliggjorts genom ULF-avtal (Utbildning, Lärande, Forskning) med Umeå universitet och Luleå tekniska universitet. Ett urval av dessa aktiviteter beskrivs nedan.

Det pågår många FoU-aktiviteter i kommunen och förutom att presentera erfarenheter och lärdomar från forsknings- och utvecklingsarbete muntligt vid MULF-talk eller UDiN, så finns det möjligheter att skriva en artikel till Utbildningsförvaltningens nystartade populärvetenskapliga tidskrift *Forskning och utveckling i förskola och skola* (Fufos). Tidskriften kom med sitt första och andra nummer under 2022. I de båda numren, som finns publicerade digitalt på hemsidan, har forskare, lärare och förskollärare skrivit artiklar. För att uppmuntra fler att komma in med texter till *Fufos* arrangerade Ulrika Bergmark och Sara Viklund en skrivardag (6 december 2022), där lärare som påbörjat sitt skrivande fick handledning, stöttning i skrivprocessen och tid att skriva.

I kommunen har det under läsåret pågått tre aktionsforskningsprojekt: *Källkritiskt tänkande* (Pitholmsskolan), *Motivation i elevers lärande* (Christinaskolan) och *Elevers skrivutveckling* (Norrmalmskolan). Det har också bedrivits en forskningscirkel: *Hälsofrämjande skolutveckling* (Solanderskolan). Såväl aktionsforskningsprojekten som forskningscirkeln har bedrivits i samverkan mellan kommunen och Luleå tekniska universitet.

Piteå kommun har hösten 2022 anställt två kommundoktorander som kommer att delta i *Forskarskolan inom det utbildningsvetenskapliga området (FU)* vid Umeå universitet. Sara Viklund kommer att studera hur kommun och universitet samverkar i frågor som rör praktikinära forskning och skolutveckling, medan Johanna Jonssons avhandlingsarbete handlar om förskolans helhetsuppdrag rörande undervisning. De båda kommundoktoranderna arbetar 20 % med FoU i kommunen och resterande 80 % används till forskarstudier och avhandlingsarbete. Disputationen är planerad till september 2027. Tanken är att bygga upp ett FoU-team även för förskolan med liknande aktiviteter, till exempel nätverksträffar och forskningscirklar, som är anpassade till förskolans verksamhet.

Piteå utbildningsvetenskapliga råd har under året fått fyra nya medlemmar: Carina Stridsman-Fjällström och Niclas Lyckander (rektor, Piteå kommun), Johanna Jonsson (kommundoktorand inom förskolan) och Sofie Areljung (docent, Umeå universitet). PUR:s arbete under 2022 har först och främst handlat om utformandet av en ny strategi för forskning och utveckling i Piteå kommun. Ulrika Bergmark och Sara Viklund har under hösten 2022 arbetat med att skriva ett förslag till ny strategi utifrån det som kommit fram i PUR. Utbildningsförvaltningens ledningsgrupp, rektorsgrupper och en referensgrupp med lärare kommer att få ta del av och ge inspel på texten innan den bearbetas och fastställs i PUR i januari 2023 för att därefter skickas vidare till Barn- och utbildningsnämnden.

I november 2022 kom beskedet att forskningsprojektet *Läskraft*, som forskare från Luleå tekniska universitet och Umeå universitet utarbetat i nära samverkan med lärare från Piteå kommun, blev ett av åtta projekt som beviljats medel i Skolforskningsinstitutets utlysning av forskningsbidrag. *Läskraft* består av tre aktionsforskningsprojekt med fokus på skönlitteratur och kommer att genomföras i grund- och gymnasieskolan 2023–2025. Under senhösten 2022 har planeringsarbetet och rekryteringen av lärare till de olika aktionsforskningsprojekten inletts.

Pilotprojektet *Examensarbete i samverkan* genomfördes 2020–2021 och under hösten 2022 har nya kullar av lärarstudenter informerats om möjligheten att skriva ett examensarbete med både en vetenskaplig handledare från universitetet och en biträdande handledare från skolan. Två lärarstudenter kommer våren 2023 att skriva sitt examensarbete i samverkan mellan Piteå kommun och LTU. I slutet av hösten 2022 togs initiativ till att i den kommunala kontexten skapa en grupp som kan arbeta med att ta emot de lärarstudenter som skriver examensarbete i samverkan och möjliggöra att resultatet av deras studier tas tillvara i den kommunala FoU-miljön. Denna grupp kommer att börja sitt arbete i januari 2023.

En grupp förskollärare i Piteå kommun deltar under läsåret 2022–23 i projektet *Didaktisk utvecklingsdialog i förskolan* (DUF). Projektet går ut på att förskollärare skriver texter där de beskriver dilemman de möter i sin undervisning och hur dessa kan hanteras. Därefter skriver forskare och förskollärare reflektioner över de olika texterna. I november 2022 har fyra förskollärare från Piteå lämnat in sina dilemmatexter. Dessa texter har under senhösten 2022 skickats ut till de olika kommentatorerna. Avslutningsvis kommer alla texter att samlas i en bok som ges ut av Studentlitteratur 2023. I projektet ingår förutom förskollärare från Piteå kommun även förskollärare från Helsingborg, Mölndal och Gotland samt forskare från Luleå tekniska universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Uppsala universitet och Högskolan i Halmstad.

FoU-teamet kommer att fortsätta utveckla arbetet med forskning och utveckling under nästa år i samverkan med Utbildningsförvaltningens ledning, rektorer, lärare, politiker och forskare. De frågor som teamet kommer att fokusera på i början av 2023 är att planera och genomföra vårens aktiviteter samt att ta ställning till vilka av de aktiviteter som genomförts 2022–23 som bör erbjudas även läsåret 2023–24 och hur teamet ska arbeta med spridning för att nå ut till fler aktörer. Förstelärarnas uppdrag i teamet är i första hand ett tvåårsprojekt, men teamet ser fram emot att under 2023 föra en diskussion om hur arbetet kan fortsätta även efter de första två åren.